

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СЛОТУ ЧАС ФРЕЙМОВОЇ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ
ТЕРОРИЗМ ІННОВАЦІЯМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Статтю присвячено дослідженню особливостей вербалізації слоту Час інноваціями англійської мови. Ілюстративний матеріал демонструє участь цих одиниць у словотворчих та семантичних процесах.

Ключові слова: *інновація, концепт, похідні одиниці, слот, фреймова структура,*

The author's attention is concentrated on innovations as the means of verbalization of the slot Time. They play a special role in English through their semantic evolution and derivational collocations.

Key words: *concept, derivatives, frame structure, innovation, slot.*

Темпорально-локативні рамки виступають фоном, на тлі якого розгортаються події і конфлікти у світі, а також ілюструють екзистенцію учасників терористичних війн. **Метою** нашої статті є дослідження особливостей англійської актуалізації слоту *Час* фреймової структури концепту *ТЕРОРИЗМ*. До основних завдань слід віднести виявлення ключових одиниць, що заповнюють слот, дослідження їх семантичної еволюції та участі у словотворчих та фразотворчих процесах англійської мови.

На основі аналізу мовних одиниць, що актуалізують слот *Час* як компонент фреймової моделі концепту *ТЕРОРИЗМ*, можна виокремити як позначення цілком конкретних дат резонансних терактів, до прикладу *9/11*, так і доволі “абстрактні” вирази на кшталт *age of terror / terrorism*, що виникли в англійській мові для позначення початку третього тисячоліття, коли терористична діяльність особливо загострилася.

Слід зауважити, що деякі масштабні терористичні акції почали ототожнювати з самими подіями, а їх часові і просторові ознаки (на останніх ми докладно зупинилися в попередніх публікаціях [1; 2]) стали символічними в усьому світі. Насамперед, це стосується трагічних подій 11 вересня 2001 року в США, 11 березня 2004 року в Іспанії, 7 і 21 липня 2005 року у Великій Британії. Так, саме сумнозвісні події 11 вересня 2001 року, які “позначили вступ у світ масового терору” [7, с. 47], вважаються дослідниками справжнім початком третього тисячоліття. Під час цих атак понад три тисячі людей втратили своє життя в Нью-Йорку, Вашингтоні та Пенсільванії, ставши жертвами безпрецедентної за розмахом терористичної акції.

Вереснева трагедія стала своєрідним віддзеркаленням незахищеності людини перед сучасними можливостями терористичних організацій. Незабаром після цих подій на центральних шпальтах французьких газет з'явилися заголовки “Тепер ми усі американці”, тим самим демонструючи відсутність гарантій безпеки у сучасному світі для будь-якої держави, навіть такої могутньої, як США [3, с. 34]. За словами Стівена Волта, професора Гарвардського університету, ще декілька десятків років тому для знищення кількох тисяч людей було необхідно мати контроль над державою, а сьогодні це може зробити невелика група людей. За один день світове співтовариство відчувало, що “світ став іншим”, що далі “такого життя, яке було раніше, вже не буде” [7, с. 47]. Через два роки після цих подій в світ вийшла книга Хіларі Клінтон “Жива Історія”, в якій вона пише, що 11 вересня змінило американських громадян і знадобиться багато часу, для того щоб можна було досягнути масштаб і наслідки цих змін [4, с. XI].

Дату 11 вересня 2001 року вважають не просто датою здійснення зухвалих терористичних атак, її стали ототожнювати із самими трагічними подіями. В

американському варіанті англійської мови з'явилися словесно-цифрові та цифрові способи графічного позначення вересневих вибухів 2001 р. в США: *9/11, 9-11, September 11*. Згодом цифровий спосіб найменування цих терактів (*9/11, 9-11*) почали вживати не лише в американському, але й у британському варіанті англійської мови. Однак якщо для останнього це позначення є реалією, то для США ця дата вже давно стала символом: *"This conference coincided with the suicide attacks on America which have since become known as 9/11"* (Media, Culture & Society, Nov., 2006).

Оскільки 11 вересня 2001 року перетворилось на своєрідне "мірило" трагедії загальнонаціонального значення, усі вірогідні резонансні терористичні атаки, що можуть бути здійснені у майбутньому, аналітики почали іменувати за допомогою виразу *next 9/11*: *"No: it's that Al Qaeda or other terrorist groups now have a place from which to hatch the next 9/11"* (Newsweek, Oct. 2, 2006). На думку фахівців, у майбутньому під час такого "наступного 11 вересня" є ризик застосування одного з видів зброї масового знищення (біологічного, хімічного, ядерного), результатом якого може стати катастрофа загальнонаціонального, якщо не світового масштабу – *biological 9/11, chemical 9/11, nuclear 9/11*: *"If you believe that a chemical or biological 9/11 is on the terrorist agenda ... you'll shift the burden of proof toward those who deny the danger, not to those who fear it"* (The Sunday Times, June 1, 2003). *"The wider weapons technologies and materials spread, the greater the risk of a nuclear 9/11"* (The Economist, Dec. 9, 2006).

У цьому зв'язку доречним буде навести інновацію *environmental September 11*, за допомогою якої фахівці іменують цілком ймовірну у майбутньому екологічну катастрофу, причинами якої можуть стати як численні війни людства із застосуванням нищівних видів озброєння, в тому числі й зброя масового знищення, так і безконтрольне використання природних ресурсів: *"It will probably take an environmental September 11?"* (The Atlantic Monthly, Oct., 2002).

З подіями 2001 року в Сполучених Штатах почали ототожнювати не тільки великі за розмахом терористичні акції або пожежі у хмарочосах в інших країнах, коли люди вистрибували з вікон, намагаючись врятуватися, але й особисті трагедії окремих осіб (*personal 9/11*) або цілих країн (*Iraq's 9/11*): *"The massive explosion in February that destroyed the golden-domed al-Askari mosque that is especially sacred to Shias was Iraq's 9/11, a terrorist masterstroke that changed a nation's world-view"* (The Guardian, Nov. 24, 2006). *"It was kind of like 9/11," said Steven Wullinger, 35, a German who saw the falling man*" (The Guardian, Jan.18, 2007). *"Three years ago, a family tragedy led Paul to experience what he calls 'his own personal 9/11'"* (The Guardian, July 24, 2007).

Особливо цікавим є те, що масштабність подій 2001 року в Америці порівнюють не лише з можливими катастрофами майбутнього, але й проводять паралелі з минулим. Сучасні письменники [6, с. 210], вдаються до використання одиниці *9/11* з метою надання читачеві уявлення про знання цих подій для свого часу і того впливу, який вони здійснили на людей. Зокрема, йдеться про повстання сипаїв проти британських колоністів в Індії у 50-х роках XIX століття, тобто за часів правління королеви Вікторії – *Victorian 9/11*: *"For Muir [the Scottish orientalist], who had been an intelligence officer at Agra in the 1850s, the Indian mutiny was not a mere mutiny but a sort of Victorian 9/11"* (The Guardian, July 21 2007).

Іншою історичною подією, яку сучасні фахівці вважають справжнім "11 вересня" своєї епохи, тобто трагічною сторінкою в історії, є розбійний напад піратів на Римський порт Остія у 67 році до нашої ери. Подібна паралель, яку проводить британський письменник Роберт Гарріс у романі *"Imperium"* ("Імперіум") між минулим і однією з найтрагічніших сторінок в історії США, надає читачеві можливість оцінити значення і наслідки цих подій для Римської імперії тих часів: *"The pirates' raid on Ostia was a kind of 9/11", says author Robert Harris, whose new novel "Imperium" is climbing Britain's best-seller list*" (Newsweek, Sept. 25, 2006). Показовим, на нашу думку, є використання англійським письменником саме такої мовної одиниці, як *9/11*, тобто суто американської форми

графічного позначення дати (спочатку місяць, потім число). Це демонструє символічність подій 2001 року не лише для Сполучених Штатів Америки, але й для країн всього світу.

Новоутворення *9/11-style* почали вживати для описання потенційних терористичних актів, схожих за своєю методикою виконання на атаки 11 вересня 2001 року, тобто коли терорист-смертник спрямовує керований ним літак у будівлю: *“In Washington, the Department of Homeland Security raised the spectre of renewed suicide hijackings. Another 9/11-style attack “could be executed by the end of the summer 2003”, it said”* (The Guardian, Aug. 4, 2003). Одиниця *9/11-scale* виникла для позначення масштабності терористичних акцій, яку можна було б порівняти з терактами 2001 року в США: *“Marc Sageman, a former CIA case officer, says that with the disruption of its training bases and communications systems, al-Qaeda will find it harder to launch a complex 9/11-scale operation anytime soon”* (The Atlantic Monthly, Jan. – Feb., 2005).

Подібні способи позначення дати терористичних актів (особливо цифрові варіанти – *9/11, 9-11*) послужили своєрідним зразком для графічного оформлення дат інших резонансних терористичних акцій, зокрема, вибухів у Іспанії та Великій Британії. Так, вибухи в мадридських приміських потягах, що сталися 11 березня 2004 року, почали позначати цифровим способом у американському стилі (спочатку місяць, потім дата) – *3/11, 3-11*: *“But there are major differences that separate 3/11 from 9/11”* (Financial Times, March 14, 2004).

Як відомо, вибухи у Мадриді у 2004 році перетворили це місто на символ локалізованих терористичних акцій, які, проте, спричиняють значні жертви. На думку аналітиків, у майбутньому будуть здійснювати саме такі теракти, оскільки операції на зразок 11 вересня 2001 року буде надзвичайно складно скоїти у зв'язку з посиленням заходів по боротьбі з тероризмом, а також через знищення тренувальних баз та систем зв'язку Аль-Каїди [5, с. 83]. Назва іспанської столиці стала антономазією, а схожі за манерою виконання теракти стали іменувати “Мадридами” (*Madrids*): *““The future is Madrids”, he says – smaller, localized attacks that still do great damage”* (The Atlantic Monthly, Jan. – Feb., 2005).

У 2005 році мішенню терористів став лондонський міський транспорт, на який за короткий період часу – 7 та 21 липня (*7/7, 21/7*) – була здійснена справжня “вибухова кампанія” (*bombing campaign*), щоправда, другу хвилю терактів (*21/7*) вдалося вчасно попередити: *“Had there been any discussion between you and them on how to make effective bombs, to start a bombing campaign in this country, the first of which was 7/7, the second of which was going to be 21/7?” asked Mr. Kamlish”* (The Times, March 23, 2007). Як свідчать наведені приклади, утворення цифрових позначень дат лондонських терористичних акцій (*7/7, 21/7*) відбувалося за звичною в Європі традицією – спочатку число, потім місяць. Існують й словесно-цифрові варіанти їх зображення – *July 7, July 21*, але їх рідше вживають.

Отже, слот *Час* представлено датами терактів, скоєних тільки у країнах західної півкулі. На нашу думку, це можна пояснити тим, що території більшості країн Близького Сходу вже давно перетворилися на театр воєнних дій, де майже щодня лунають вибухи, і це, певною мірою, нівелює їх знаковість. Водночас слот *Час* не містить інновацій, що деталізують дати антитерористичних заходів. Натомість, дати терактів, скоєних на теренах західних країн, перетворюються на символи, до прикладу *9/11 (September 11), 3/11, 7/7*. Ці мовні одиниці беруть активну участь у семантичних, словотворчих та фразотворчих процесах, виступаючи базою для утворення неологізмів, кількість яких постійно зростає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семенчук А.Б. Англомовна актуалізація слоту *локус* фреймової структури концептосфери ТЕРОРИЗМ / АНТИТЕРОРИЗМ / А.Б. Семенчук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 5. – С. 347-350.

2. Семенчук А.Б. Актуалізація слоту “*хронотоп*” концептосфери *тероризм / антитероризм* в англійській мові / А.Б. Семенчук // Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація”, 5 лютого 2010 р.: тези доп. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – С. 269-270.
3. Chipman J. A Fight against the Faceless / J. Chipman // Newsweek. – 2001. – October 1. – P. 34.
4. Clinton H.R. Living History / Hillary R. Clinton. – New York, London: Simon and Schuster, 2003. – 562 p.
5. Fallows J. Success without Victory / J. Fallows // The Atlantic Monthly. – 2005. – January / February. – P. 80-90.
6. Harris R. Imperium: A Novel of Ancient Rome / Robert Harris. – Hutchinson, 2006. – 342 p.
7. Zakaria F. America’s New World Disorder / F. Zakaria // Newsweek. – 2003. – September 15. – P. 47.